

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

Historiae Ecclesiasticae Pars Tertia, Qva Continentvr Hermiae Sozomeni
Salaminij lib. 9. Euagrij Scholastici Epiphanensis lib. 6

Christopherson, John

[Köln], 1569

Sanctorum virorum qui illa tempestate in Aegypto illustres fuerūt,
enumeratio, puta Antonij duorum Macariorum, Heraclidis, Cronij,
Paphnutij, Pontubastis, Arsisii, Sarapionis, Pityrionis, Pacouij, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-12718

SOZOMENI HISTOR.

in eandem reuera sententiã quasi pedibus itum est, cõces-
sumq; filium ex patris essentia constare. At verò quidam
contentionis studio adducti, cõtra verbũ **CONSVBSTAN-**
TIALE pugnarunt. Nam alij in initio huic voci, vt mea
fert opinio aduersati, videri superatos esse (quod plerisque
solet accidere) turpe duxerunt. Alij autem propter habi-
tum ex crebris de eisdem rebus disputationibus acquisitũ
ad sic de deo sentiendum inducti, postea de sententia dedu-
ci non potuerunt. Alij verò, quibus erat satis exploratè
cognitum non contendendum esse, vt alterutri parti gra-
tificarentur, vel propter potentiam, vel propter fami-
liaritatem, vel propter alias causas, quibus homines addu-
ci consueuerunt ad largiẽda ea, quæ parũ sunt cõsentanea,
vel vt liberè illis rebus indulgeant, ob quas meritò repre-
hendi deberent, de veritate deflexerunt. Multi, qui ridicu-
lum putarent in eiusmodi verborum concertationibus tẽ-
pus terere, in sententiã cõcilij Nicæni acquieuerunt. At præ-
ter ceteros omnes, qui in Oriente ætatem degebant, visi
sunt decretis concilij Nicæni mordicus adherescere, Pau-
lus episcopus Cõstãtinopolitanus, Athanasius Alexãdrie,
& tota monachorum multitudo: quinetiam Antonius ma-
gnus, qui adhuc in vita manebat, & qui cum eo versabatur
omnes: alij denique quàm pluriimi cum in Aegypto, tum
in aliis Romanorum provincijs. Ac quoniam in istorũ me-
tionem incidere, percurrã oratione eos, quos in illo impe-
rio illustres fuisse accepi.

*Sanctorum virorum qui illa tempestate in Aegy-
pto illustres fuerunt, enumeratio, puta Antony,
duorum Macariorum, Heraclidis, Cronij, Pa-
pbnutij, Pontnbastis, Arsisii, Sarapionis, Pity-
rionis, Pacouij, Apolonij, Acuph, Hilarionis,
& complurium id genus. CAP. XIII.*

EXordium verò capiã ex Aegypto, & duobus mona-
chis, qui Macarij nominabantur, quique cum summa
laude monasterijs in solitudine Sceti, & môte, qui ibi
est, positis præerant. Quorum alter in agris Aegypti, al-
ter in vrbe natus (erat enim Alexandrinus genere) & ita
institui-

instituti civilibus educatus, ut *ἄσος* id est, virba nus appellaretur. Ambo autem viri sanctissimi, diuina præscientia, & sapientia eximia imbuti, dæmonibus terribiles, rerū deniq; admirabilium & sanationum effectores. Aegyptiū verò fama est mortuum ad vitam reuocasse, quò homini, qui contrà sentiret, posset persuadere mortuorum fore resurrectionem. Vixit annos circiter nonaginta: quorū sexaginta in solitudine contriuit. Qui simul vt studio monasticæ & seueræ disciplinæ, cū adhuc adolescens esset, sedidit, sic in eo excelluit, vt à monachis *ἡσαστογέπων* hoc est, adolescens senis mores & grauitatē præ se ferēs, nūcuparetur. Vbi autē annum iam ætatis egit quadragesimū, presbyter ordinatus est. Alter verò diu post presbyter institutus. Qui nullū non ferè seueræ vitæ ac disciplinæ modum expertus est: atque quædam instituta viuendi ipse extogitauit, & quæ ab aliis acceperat, ea omnino exquisitè excoluit: adeo vt præcutis duritie pili barbæ non enasceretur. Eodem tempore, eodemque in loco, monasticam degabant vitā Pambo, Heraclides, Cronius, Papnutius, Pontubastes, Arsisius, magnus Serapion, Pityrion, qui Athenis vixerat, & Pachouius, qui præses fuit eorum, qui vocatur Tabinisiotæ. Quibus quidem habitus erat, & vitæ institutio à reliquorum monachorum disciplina in quibusdam rebus discrepans: in virtutis contemplatione aciem mentis defigens: animum sic tum ad rerum terrenarum despicientiam, tum ad cælestium indagacionem excitans, vt cum à corporis custodia migraret, aditum ad cælum haberet perfacilem. Isti ad exemplum Helix Thesbitis pellibus se induebant, vt singuli ex pelle corpori circumiecta (sicut mihi quidem videtur) virtutē prophetæ semper in memoriā reuocantes, strenuè contra cupiditates venereas confligerēt, atque studio, quo ad eius vitam imitandam incendebatur, & spe similium premiorum consequendorum inducti, multò alacriore animo se à voluptate temperarent. Fertur itē eos indumenta alia, quàm quibus monachi Aegypti vti solebant, sibi cōparasse: quò specimē darent seuerioris cuiusdam viuendi disciplinæ: neque tamē temerè & inconsultò à cæterorum monachorum habitu variasse. Nam tunicis se induebant manicis carentibus, quò docerent se manus

habere

SOZOMENI HISTOR.

habere ab iniuria & contumelia faciēda penitus alienari: caput integumento, quod Cucullum appellare solent, operiebant, quò ostenderent se vitam perinde simplicem atq; synceram degere, atque pueros lacte nutritos, quorum caput, quod in membris obtinet principatum, eiusmodi tiaris obuoluitur, uti tum tegatur ab aestu & frigore, tum vndiq; foueatur. Habebant præterea cingulum, & humerale, quorum altero lumbos circundantes humeros, & brachia altero amicientes, significarūt se ad deo seruiendū, & ad ea opera exequenda, quæ ab eo præcipiuntur, paratos esse. Non sum equidē nescius de his aliter ab aliis idq; pluribus verbis commemoratum esse, sed tamen mihi hæc solum dixisse sat est. Pachomium verò aiunt primum in spelunca vitā monasticam coluisse: eiq; sanctū angelū visum esse, præcepisseq; ut adolescentes monachos in vnū cogeret, atque vnà cū illis ætatem ageret. Nam eum in monastico viuēdi genere præclarè exercitatum, & ob eam causam debere præesse monachorum cōuentibus, ut multis prodesset: eosq; educaret legibus, quas esset ipse daturus. Dedit autem illi tabulam, quam monachi adhuc seruāt. In qua inerat scriptū quoddā quod copiā faciebat singulis, tantum comedendi, bibendi, operandi, ieiunandi, vel secus, quantum natura ferret. His verò, qui largius possent comedere, opera laboriosiora imposuit: faciliora autē & minus molesta, his qui corpora ieiunijs & abstinentia castigarēt. Præscripsit præterea, ut multas ædiculas extruendas curaret, & in singulis ut tres monachi habitarent: in vna tamē domo ut oēs cibū caperēt, vescerēt cū silētio, & ad mēsas sederent vultu operto, ad eū finē, uti nec videre vel se ipsos mutuo, vel aliud quicq; præter mēsas, & apposita cibaria: ut nullus pegrinus vnà cum illis epularet, nisi dūtaxat illac iter faciēs exciperēt hospitio. Si quis cū ipsis habitare cuperet, ut primo oīm ad trienniū grauioribus laborib⁹ exerceret, & ita eorū cōiuctus p̄iceps fieret. Ut vestiret pellib⁹, & caput tiaris laneis tegeret. Has autē tiaras tanq̄ pūctis purpureis notari iussit. Quinetiā ut tunicis lineis, & zonis vterent, mādauit: ut itē cīcti, in tunicis simul & pellib⁹ dormirēt: idq; sedēdo in sellis ita cōstruētis, ut vtrinq; circūseptæ, strātū cuiusq; in se cōtinerent. Ut præterea primo hebdomadæ, & vltimo die, ad diuinorū
mysteriorum

mysteriorū cōmunionē altari accedētes, soluerēt zonas &
 pelles deponerēt. Vt duodecies in singulos dies orarent, &
 sub vesperū itidē. Toties etiā noctu: hora nona, ternis vici-
 bus. Cum cibū caperēt, vt ante singulas preces psalmū can-
 tarent. Postremò vt totus conuentus in quatuor & viginti
 classes distribuerētur, & singulę singulis literis Gręcis voca-
 rētur. verbi gratia vt simpliciores nūcuparētur jota, vt va-
 frii .ʒ. vel .ξ. vt alij aliarum literarum nominibus appella-
 rentur, quemadmodum forma literę rationem vitę classis
 cuiusque aptē videretur exprimere. His legibus suos disci-
 pulos instituit Pachomius, vir cū primis benignus, & deo
 valde charus: adeo vt prænōsceret futura, & persępe cū san-
 ctis angelis in colloquium & congressum veniret. Degit
 autem ætatem in Tabenna insula Thebaidis: vnde Ta-
 bēnesiotę ad hoc tempus vsque nominantur. His legibus
 vitam instituentes, sunt maximam famę celebritatem con-
 secuti: eorumque ita creuit multitudo, vt viri ad septem mi-
 lia vnā ætatē traducerent. Nam conuentus eorum, qui in-
 sulam Tabennam incolebant, quibus cum vixit Pachomi-
 us, circiter mille & trecentos numero habebat. Cæteri autē
 ī Thebaide, & Aegypto habitabāt. Vna est viuēdi ratio ac
 disciplina omnibus, & oīa omniū cōmunia. Cōuentū autē,
 qui est in Tabēna insula, matris loco ducūt: & qui illi prę-
 sunt, patres & principes arbitrātur. Per idē tēpus a ppolloni-
 us quoq; ob monasticā viuendi disciplinā in magna laude
 fuit. quę ferunt quindecim annos natū, in solitudine vitę
 coluisse monasticā: at cum annū iam ætatis quadragesimū
 ægeret, diuino iussu ad loca ab hominibus habitata se reco-
 pisse. Habuit hic etiam in Thebaide conuentum mona-
 chorum. Erat quidem deo summē charus, admirabiliū tum
 curationum, tum signorum quasi architectus & effector.
 Erat præterea eorum, qui se vitę monasticę dedebant, ma-
 gister bonus & perhumanus. Eius item preces ita exaudi-
 ebantur à deo, vt nihil non eorum, quę ab eo petebat, ef-
 fectum redderet. Nam cum perfectē sapiens esset, sapiēter
 postulabat ea, quę diuinum numen lubens solet cōcedere.
 Eisdem temporibus etiam sanctum Acuph vixisse conij-
 cio: quem audiui ex eo tempore, quo primum Christum in
 persecutionis tempestatibus pro Christiana religione exci-

SOZOMENI HISTOR.

satis ingenuè confessus est, neque falsi quicquam dixisse,
 neque vllam rem terrenam concupiuisse: sed tamen quæ à
 Deo posceret, cōsecutum omnia, & à sancto angelo magi-
 stro omne virtutis genus didicisse. Sed de monachis Ae-
 gypti sint hæc quidem hætenus à nobis cōmemorata. Iam
 verò etiam Palæstina ab Aegyptiis edocta, par vitæ mona-
 sticæ genus ingressa fuerat. Quo quidem tempore sanctus
 Hilarion ibi percelebris fuit: huic patria erat pagus nomi-
 ne Thanatha, ab australi parte Gazæ situs prope torrenté,
 quem indigenæ pagi nomine nuncupant, in mare illaben-
 tem. Is grammatici cuiusdã scholã Alexandriæ frequētans,
 in solitudinē quò videret Antoniū, profectus est. In cuius
 colloquiū & congressum cum venisset, decreuit monastico
 viuendi generi se similiter dicare. Cum autem esset aliquã-
 tisper ibi commoratus, in patriam reuertit. Nam non da-
 batur ei facultas illic ex animi sententia acquiescendi, pro-
 pretea, quod multi indies ad Antonium accederent. Vbi
 verò parentes repperit mortuos, fortunas suas fratribus
 & viris opis indigentibus distribuit. Ac cum nihil sibi om-
 nino reliquisset, propter mare in loco deserto, qui aberat à
 pago, in quo natus erat, circiter viginti stadia, tempus æta-
 tis degit. Habitauit autem in parua quadam domo, ex late-
 re, storea, & confractis tegulis constructa: cuius latitudo, al-
 titudo, & longitudo ea fuit, vt cum staret, caput inclinare,
 cum iaceret, pedes contrahere cogeretur. Omnino enim se
 ad ærumnarum tolerantiam, & ad mollitiæ vincendam af-
 fuefecit. Deniq; continentia modesta ac seuera, eorū quos
 nos norimus, nemini secundus: quippe contra inedia, si-
 tim, frigus, æstus, contra alias etiam perturbationes, cōtra
 illecebras quasque corpus & animum titillantes animo vi-
 rili certauit. Erat spectatus moribus, oratione grauis, & in
 sacris literis exquisitè eruditus. Postremò adeo Deo cha-
 rus, vt ad sepulchrum eius etiamnum complures tum mor-
 bis vexati, tum exagitati dæmonibus curentur: atq; id fit nò
 apud Palæstinos modò, vbi iam sepultus est, verum etiam,
 quod summè mirandum videtur, apud Cyprios, vbi ante
 sepultus fuerat. Nam dū in Cypro versabatur, fortè obit
 mortem: ex cuius insulæ indigenis tumulo conditus est, &
 magno in honore & veneratiōe habitus. Postea verò He-
 fychas

sychas discipulus eius facilè illustrissimus, reliquias illius
 clam abreptas deportauit in Palæstinam, inque suo mona-
 stero sepeliuit. Ex quo tempore dies festus maxima homi-
 num frequentia & summo splendore quotannis ab indi-
 genis celebratus est. Nam Palæstinis in more positum est
 bonos ac pios viros, qui apud ipsos vixerint, eo honoris
 genere afficere: quod quidem erga Abriulum Anthedoni-
 um, Alexionem ex Bethagathone, & ex Asalea Alaphio-
 nem: viros eodem tempore, eodemque regnante imperato-
 re, monasticum viuendi genus tam piè tantaque animi ma-
 gnitudine excolentes, vt in vrbibus & pagis illius regio-
 nis, superstitioni Gentilium admodum deditis, Christiana-
 nam religionem magnopere amplificarent. Per idem tem-
 pus circiter Edessam Iulianus exquisitissimum genus dis-
 ciplicæ monasticæ exercuit: qui velut corporis experts ta-
 lem vitæ institutionem ac modum secutus est, vt carne ca-
 rere, & ex ossibus atque cute solum cõstare videretur: quæ
 causa fuit, cur Ephraim scriptor Syrus opus de eius vita
 contexuerit. Quinetiam Deus ipse hominum de illo con-
 firmavit opinionem: quandoquidem dedit ei facultatem
 tum eiiciendi dæmones, tum morbos cuiusque generis sa-
 nandi: quod quidem non medicamentis, sed precibus ab
 eo factitatum est. Eodem tempore illa imperij pars multis
 aliis quoque viris ecclesiasticis, qui se totos in seuera vi-
 uendi disciplina ponebant, admodum floruit: vt pote in a-
 gro Edessenorum, in Abidenorum oppido, quod circa mō-
 tem Gangalium situm est: ex quorū numero fuere Daniel
 & Symeon, verū de monachis Syriæ hæc quidem in præ-
 sentia dicta sint. Postea autem, diuina largiente gratia, de
 illis accuratius differemus. Apud Armenios verò, Paphla-
 gones, & Ponti incolæ fertur Eustathium ecclesiæ Seba-
 stia, quæ est vrbs Armeniæ, episcopum, primum cœpisse
 vitam monasticam & austeram illius institutionem colere,
 à cibis ad viuendum necessarijs, & à vestibus, quibus vtē-
 dum est, abstinere: morum & vitæ accuratè traductæ autho-
 rem extitisse: adeo vt nonnulli constanter asserunt librū
 Basilij magni Cappadocis, qui *ἀσκητικὸς*, id est, de vi-
 ta ac disciplina monastica inscribitur, ab eo editum fuisse.
 Dicitur porrò præ nimis exquisita disciplinæ norma ad ab-

SOZOMENI HISTOR.

furdas obseruationes delapsus esse, easq; à legibus ecclesiasticis penitus discrepantes. At tamen sunt quidam, qui illum crimine eripiant, incusentq; nonnullos ex eius discipulis, quòd nuptias reprehendant, quòd in ædibus eorum qui matrimonium contraxerint, orare renuant, quòd presbyteros, qui habent vxores contendant, quòd diebus dominicis ieiunent, quòd in ædibus agant conuentus, quòd diuites omnino à regno dei exclusos pronuncient, quòd detestentur eos, qui carnibus vescuntur, quòd tunicas & stolas cõmuniter quidẽ vstitatas induere nullo modo velint, sed peregrino & insueto vestitu vtatur, quòd deniq; alia q; plurima innouare studeant. Vnde mulieres non pauca ad ducta in fraudem, primum viros deseruerunt: deinde cum nõ possent se repperare à stupro, grauiter peccarunt. Nonnulla aut pietatis simulatione caput tõdere, & contra q; deceret sexũ muliebrẽ virilẽ habitũ induere. His de causis episcopi finitimi Gãgris, quæ est vrbs primaria paphlagonum, in vnum conuenerunt, & istis ecclesia catholica interdicunt, nisi singula dogmata, quæ modò recensuimus, secundũ decreta cõcilij reijciant. In quo concilio fama est Eustathiũ declarasse se non pertinaciã, sed piæ & seueræ disciplinae causa hæc introduxisse, & docuisse suos mutare habitũ, & non aliter atque reliquos sacerdotes passim incedere. Qui quidẽ cum vitam ita institueret, inter cõcionandũ magnã hominibus excitauit admirationẽ. Et tamẽ si verũ dicere volumus, in dicẽdo neutiq; disertus erat (nã dicẽdi artem neutiquã exercuerat) sed ingenio plane admirabilis, & tã aptus ad persuadendum, vt multos tum viros tum mulieres, qui in stuprũ se totos effuderãt, ad temperantẽ & moderatam vitam traduxerit. Porro cõmemorant illũ operam sedulo dedisse, vt virũ ac mulierẽ, qui secundũ institutũ ecclesie virginitatẽ professi fuerant, & tamen erant de cõgressu inter ipsos accusati, à mutua cõsuetudine auocaret. At cũ frustra laborẽ suscepisset, vehemẽter ingemuisse, dixissetq; mulierẽ quandã q; legitimo matrimonio viro copula erat, cũ suas de castitate cõciones audiuisset, à cõsuetudine, qua cõiugibus cũ ppriis viris vti liceat se abstinuisset: at hos nefaria inter se vfos cõiunctione, sua oratione nequaquam à turpitudine abduci potuisse. Quare in ea orbis terræ parte exqui-

te exqui-

re exquisitum monasticæ disciplinæ genus talem habuisse authorem memoriæ proditum est. Thraces autem, Illyrici, & cæteri Europæ incolæ, tamen conuentus monachorû adhuc non haberent, tamen viris qui illud seuerum viuendû genus excolebant, non penitus caruerunt. Apud quos id tēporis percelebris fuit Martinus, Saboriæ, quod est oppidum Pannoniæ, illustri genere natus: in armis & re militari cû magna gloria versatus, deniq; præfectus cohortis erat. Qui cum dei cultum omnibus rebus præponeret, seueram & monasticam vitæ rationem consecutus est. Primû apud Illyricos ætatē degit. Ac cum veram fidem tueri propto animo cōtenderet, & quosdam illius regionis episcopos Arii doctrinam olere deprehendisset, insidijs appetitus, & sæpe palam verberibus cæsus, demum in exiliû pulsus est. Qui cum Mediolanum venisset, solus vitam egit. Inde etiam cû Auxentius illius urbis episcopus, qui erga fidem concilij Niceni parum sano ac sincero animo affectus erat, ei parasset insidias, seclam subduxit. Atq; ad aliquod tēporis spatium radicibus herbarum contentus, in insulam, quam Gallinariam vocant, incoluit. Est illa quidem insula parua, & ædificiorum expers in Tyrreno mari posita. Postea verò episcopus ecclesiæ Tarracensis constitutus est. Vsq; eo item in miraculis edendis præfessit, vt mortuum excitasse credatur, aliaq; signa edidisse apostolorum signis non inferiora. In eadem imperij parte Hilariû per idem tēpus vixisse accepimus, virum & vitæ institutione & doctrinæ præstantia planè diuinum: qui exilij Martini propter veræ religionis studium se participem & velut socium effecit. Sed de viris, qui illo tempore pietatis & ecclesiæ institutis obsecuti, sanctum & seuerum vitæ genus colebant, ista, vti à me literis prodita sunt, accepi. Erant tamem permulti alij, ijq; valde illustres, qui eodem tēpore in ecclesiis magna cum laude vixerunt. In quorum numero facile primas tulere, Eusebius episcopus Emesæ, Titus Bostræ, Serapion Thmæensis episcopus, Basilus Ancyrae, Eudoxius Germaniciæ, Casareæ Acacius, & Cyrillus, qui sedem Hierosolymitanam administravit. Monumenta autem doctrinæ suæ, quæ tum scripsere, tum post se reliquere, sunt multa sane & admodum memorabilia.